

UĽAHČENIE SEBAOBRANY S POMOČOU LEGÁLNE DRŽANEJ STRELNEJ ZBRANE UMOŽŇUJE OBČANOM, KTORÍ REŠPEKTUJÚ ZÁKONY, ZNÍŽIŤ NÁSILNÚ TRESTNÚ ČINNOSŤ V USA. NA SLOVENSKU JE TÁTO TÉMA STÁLE TABU.

V nedeľné aprílové ráno náraz auta náhle prerušil bohoslužbu v kostole New Destiny v meste Aurora v štáte Colorado. Veriaci sa rozbehli na parkovisko, aby ponúkli pomoc mužovi v zdemolovanom aute. Ten však otvoril dvere s pištoľou v ruke a začal strieľať. Smrteľne zasiahol matku pastora. Ale skôr než by zabíjak zmenil kostol na smrteľné pole, zastavila ho guľka muža, ktorý nosil pri sebe zbraň. Tento príbeh, ktorý sa stal v tomto roku, sa nedostal do správ mimo Colorada.

O niekoľko mesiacov ďalšia strelba s oveľa smrteľnejšími dôsledkami dostala mesto Aurora v Colorade do všetkých médií v USA a vo svete. Tzv. Batmanov masaker sa udial v prepĺnenom kine s jedným dôležitým rozdielom v porovnaní s parkoviskom pred kostolom New Destiny: kvôli predpisom si do kina nikto nemohol priniesť so sebou zbraň. Povoľenie nosiť strelnú zbraň má jeden z 50 Coloradčanov. Ak by nosenie zbraní bolo povolené aj v kine, mohlo byť ozbrojených až 5 divákov, ktorí mohli hneď na začiatku zastaviť tento masaker.

Nemohli uplatniť sebaobranu

Podľa Johna R. Lotta, autora knihy *Viac zbraní, menej kriminality*, všetky masakre v USA, až na jednu výnimku za posledných 50 rokov, sa udiali na miestach, kde je používanie zbraní vyslovene zakázané: na všetkých základných a stredných školách, na väčšine univerzít, v kostoloch, nákupných centrách, v mnohých vládnych budovách - dokonca na vojenských základniach. Základným faktom je, že švihnutí

Autor: Andrew Alexander Ray
Foto: archív

Viac zbraní, menej kriminality?

zabijaci, zodpovední za ohromné masakre, si vybrali lokality, na ktorých bezbranné obete nemali možnosť uplatniť svoju sebaobranu zo zákona alebo pre iné predpisy...

John R. Lott je držiteľom doktorátu (PhD) v ekonómii z Kalifornskej univerzity v Los Angeles (UCLA). Prednášal a robil výskum na niekoľkých univerzitách (Yale, Stanford a UCLA). Popri viac ako 90 akademických článkoch publikoval aj 7 kníh, najmä na tému kriminality. Jeho kniha Viac zbraní, menej kriminality je tretím vydaním so štatistickou analýzou, ktorá zahŕňa obdobie rokov 1977 až 2005.

Vo svojej knihe vysvetľuje dopady zmien v zákonoch o zbraniach na mieru kriminality za posledných 30 rokov. Konkrétne sa zaoberá rôznymi aspektami liberalizácie zákonov o zbraniach v 39 štátoch USA, v ktorých sa už nepožaduje dôvod na nosenie zbrane a povolenie od polície (ako je tomu na Slovensku), ale iba overený výpis z registra trestov od tých, ktorí žiadajú o povolenie nosiť zbraň. Lott ako ekonóm sa usiluje odpovedať na otázku: Má ľahší prístup k zbraniam na sebaobranu celkový prínos pre spoločnosť? Pri hľadaní odpovede nám môže pomôcť aj nedávny príbeh z USA: „Keď 53-ročná žena na vypnutie svetiel vychádza zo sprchy, zaútočí na ňu mladý mladý muž ozbrojený nožom, zhodí ju na zem a pokúša sa ju znásilniť. Podarí sa jej utiecť a dostať sa do spálne k nočnému stolíku, násilníka má hneď za chrbtom. Len čo siahne po revolveri v zásuvke a vystrelí naň-

ho niekoľkokrát, muž sa dá na útek. Jej sa podarí uniknúť s malými zraneniami namiesto znásilnenia a straty života. Násilník sa v tomto prípade však nedostal ďaleko, zomrel na strelné poranenia.

Kriminálnici sa najviac obávajú ozbrojených obetí

Lott uzatvára, že uľahčenie sebaobranu s použitím strelnej zbrane pre tých občanov, ktorí rešpektujú zákony, významne zredukovalo násilné trestné činy, najmä vraždy a znásilnenia v najhustejšie osídlených oblastiach. V priemere vraždy klesli o 6% a znásilnenia o 10%. Prečo je tomu tak? Kriminálnici si racionálne väčšinou vyberú obeť, u ktorých je dobrá šanca na úspech. Štáty, ktoré prijali liberálne zákony, majú populáciu pravdepodobne lepšie vyzbrojenú a preto sa obeť kriminality budú brániť.

Prieskum medzi väzňami zistil, že kriminálnici sa najviac obávajú obeť, ktorá by bola ozbrojená. Dokonca viac ako policajta, ktorý by sa objavil počas páchania trestného činu. Nielen tí, ktorí sú ozbrojení, utrpia menšie straty. Keďže kriminálnici nevedia identifikovať, kto nosí zbraň, celá spoločnosť benefituje zo zníženej miery násilnej kriminality, ktorý stúpol v dôsledku liberalizácie zákonov o skrytom nosení zbraní, boli tie zločiny, ktoré

nevyžadovali priamy kontakt s obetou - vlámanie sa do auta a domu, keď sú jeho majitelia preč. Napriek tomu, že pribudlo zbraní nosených na verejnosti, nepribudlo náhodných úsmrtení alebo samovrážd so zbraňou. V skutočnosti mnohých kriminálnikov jednoducho odrádzajú potencionálne obete, ktoré mieria so zbraňou bez toho, aby čo i len padol výstrel. Navyše u tých, ktorí majú povolenie nosiť zbraň, je 180-krát menšia pravdepodobnosť spáchať vraždu než v prípade všeobecnej verejnosti.

V porovnaní s mužmi je to neproporčná výhoda pre ženy: „Každá ďalšia žena, ktorá neviditeľne nosí zbraň, znižuje mieru vrážd žien tri až štyrikrát viac ako znižuje mieru vrážd mužov každý ďalší muž, nosiaci zbraň neviditeľne.“

Nosenie zbrane na obranu znižuje násilnú trestnú činnosť

V Amerike sa hovorí: „Boh stvoril všetkých ľudí, ale Sam Colt ich zrovnoprávnil“. Zbrane umožňujú ženám, starším aj fyzicky slabším ľuďom čeliť na rovnakej úrovni silnejším ozbrojeným a neozbroje-

ným kriminálnikom. Nikto nie je ľahkým terčom v štátoch, kde nosia zbrane dokonca staré ženy. „Beatrice Turner, 89-ročná černoška a stará mama, sa zobudila jedno ráno na zvuk vykopnutia predných dverí. Hneď siahla po svojom revolveri,

Nízke náklady na vlastné ozbrojenie (Lott odhaduje 50 USD ročne) sú v rézii iba jednotlivcov, kým mzdy pre viac policajtov vyžadujú navýšenie v problematických štátnych rozpočtoch. Lott prichádza k záveru, že najekonomickej-

ho pod hrozbou zbrane dovtedy, až kým nepride polícia.

Sebaobrana je viac ako len obrátenie seba samého/samej. Ochota jednotlivcov brániť seba, zvyčajne predstavuje aj ochotu brániť ostatných. Zbraň z dlhodobého hľadiska nestojí veľa. Nákup dobrej zbrane za 300 eur, ktorá vydrží niekoľko desaťročí, je naozaj nízkym výdavkom. „Nepohodlné“ nosenie zbrane, ktorá neváži veľa (už od 250g), je porovnateľné s nosením mobilného telefónu, čo je štandardom dneška. Pravdepodobnosť, že sa človek stane raz za život obeťou násilného činu v USA, je okolo 80%. Na základe toho je takmer stopercentná istota, že buď bude obeťou násilného činu alebo svedkom niekomu inému, kto sa stal obeťou. Nebolo by lepšie nosiť so sebou túto „malickosť“, ktorá je poistením, že keď násilník zaútočí, človek nie je odkázaný na jeho milosrdenstvo?

„ Napriek tomu, že pribudlo zbraní nosených na verejnosti, nepribudlo náhodných úsmrtení alebo samovrážd so zbraňou. “

popri posteli vyšla zo spálne a zbadala 120-kilového muža, ktorý sa vlámal do jej domu. Vystrelila jeden náboj na jeho hlavu, síce netrafila, ale násilník sa otočil a utekal, následne ho zaistila polícia,“ uvádza Lott ďalší prípad.

Podľa jeho odhadov, každé jednopercentné zvýšenie počtu občanov, ktorí legálne nosia zbraň, vedie k poklesu násilnej kriminality o 4 percentá, s čím súvisí zníženie potenciálnych škôd u obetí o 3 mld USD.

Analyzoval aj to, ako narastajúci počet ľudí, ktorí legálne nosia zbraň, ovplyvňuje násilnú trestnú činnosť. Zistil, že každý nárast počtu týchto ľudí o jedno percento znížilo počet vrážd o 30%, znásilnenia o 6% a napadnutia o 5 percent. Pre porovnanie - jednopercentný nárast v počte zatknutí má za následok iba jednopercentný pokles násilných trestných činov.

ším spôsobom, ako znížiť mieru násilnej kriminality v spoločnosti, je dovoliť občanom, ktorí rešpektujú zákony, aby nosili zbrane na svoju obranu.

Sebaobrana bráni aj ostatných

Prípad z Košíc, Slovensko: Niekoľko dní pred Vianocami (2011) vstúpil do supermarketu Kaufland muž s nožom, aby tu dobodol svoju bývalú priateľku pracujúcu v pokladni a potom pokojne stál a čakal na príchod polície, kým ona zomrela na vykrvácanie. Okolostojaci neurobili nič.

Prípad z Utahu, USA: V apríli 2012 muž zoberie kuchynský nôž, ktorý práve kúpil v obchode Smith a začína útočiť na náhodných zákazníkov. Ďalší zákazník vytiahne zbraň a prikáže mužovi odhodíť nôž, drží

Ako je to na Slovensku?

Čo Lottova štúdia znamená pre Slovensko? Aká je situácia so zbraňami na Slovensku? Aká je najlepšia cesta k sebaobrane? V roku 2010 bolo na Slovensku 157 500 občanov, ktorí mali zbrojný preukaz a boli legálnymi držiteľmi zbrane, čo predstavuje 3% populácie. Oproti roku 1993, keď bolo registrovaných len 61 595 majiteľov zbraní, to bol nárast o 250 percent.

Dva spôsoby ako sa brániť pred násilným útokom

Neexistujú však dostupné štatistiky o tom, koľko majiteľov zbraní má preukaz skupiny A na nosenie zbrane pre ochranu života, zdravia a majetku. Podľa mojich pozorovaní Slovákov vlastniacich zbraň, 2% populácie pravdepodobne má preukaz na nosenie zbrane pre sebaobranu, hoci väčšina majiteľov zbraní, s ktorými som hovoril, zbraň pravidelne nenosi.

Slovensko i Česká republika sú jedinečné v EÚ tým, že sú jedinými krajinami, v ktorých je možné ľahko získať povolenie nosiť zbraň. Všetky ostatné štáty EÚ, ak je to vôbec

zbraní o 250%, počet vrážd klesol zo 137 na 89 (o 35%), počet násilných napadnutí poklesol zo 4382 na 2428 (o 45%) a násilné trestné činy

že odradiť páchatela, ktorý nevie rýchlo odhadnúť, či to je alebo nie je skutočná zbraň, no môže aj eskalovať násilnú reakciu.

Jasná a najlepšia možnosť pre tých, ktorí rýchlo potrebujú zbraň na sebaobranu (napríklad žena, ktorej sa vyhráza bývalý priateľ) alebo nie sú schopní získať zbrojný preukaz skupiny A, je dvojhľavňová perkusná pištoľ. Tá používa staromódny čierny prach, ktorý sa ručne nabíja do hlavne s nábojom do nej natlačeným. Keď je však dobre nabitá, dáva majiteľovi kompaktnú zbraň s energiou podobnou Makarovu a s dvoma výstrelmi.

Okrem praktickej stránky sebaobrány, držanie zbrane umožňuje jej majiteľovi zúčastňovať sa na športovej streľbe. Ako aj iné športy, aj streľba si vyžaduje disciplínu, ale nevyžaduje si tú istú úroveň fyzickej sily ako iné športy. A preto otvára dvere tým, ktorí už nie sú „v najlepších rokoch“, aby si zasúťažili s mladými. Hoci olympijská presnosť v streľbe nie je potrebná na sebaobranu, mnohí si vychutnajú tréningovanie a súťaženie, aby sa stali lepšími streľcami. **D**

V Amerike sa hovorí: „Boh stvoril všetkých ľudí, ale Sam Colt ich zrovnoprávnil“.

možné, vyžadujú extrémne dôvody a (alebo) politické konexie. Slovenský zbrojný preukaz sa vydáva na viaceré účely: neviditeľné nosenie zbrane na sebaobranu, držanie zbrane doma, alebo v mieste podnikania na sebaobranu, športovú streľbu, poľovníctvo, zberateľstvo. Zbrojné preukazy sú vydávané nielen občanom, ale aj rezidentom s trvalým pobytom na Slovensku po vykonaní ústnej skúšky o zákonoch, ktoré sa týkajú zbraní. Pre vydanie zbrojného preukazu skupiny A je potrebné uviesť dôvod na nosenie zbrane - napríklad živnostenské oprávnenie, vlastníctvo firmy, nakladanie s veľkým množstvom hotovosti ako štatutár alebo zamestnanec spoločnosti. Ak dôvod nie je akceptovaný, žiadateľ dostane zbrojný preukaz skupiny B pre držanie zbrane doma.

Podľa zákona je použitie zbrane na sebaobranu povolené vtedy, keď je to nevyhnutné a primerané na odvrátenie útoku. Keď však niekto zastrelí aj útočníka šermujúceho nožom, zákon umožňuje takúto sebaobranu, ak bola dôsledkom preukázateľného preľaknutia, strachu či zmätku.

Na základe nedostatočných údajov, môžeme urobiť tieto závery ohľadom kriminality a zbraní na Slovensku: Keď medzi rokmi 1993 a 2010 vzrástol počet majiteľov

ny medzi rokmi 1996 a 2010 poklesli o 34%. Ak nič iné, tak prinajmenšom nárast držiteľov zbraní zjavne nevyšiel kriminalitu.

Dvojhľavňová perkusná pištoľ

Náklady na získanie zbrojného preukazu sú okolo 150 eur vrátane poplatkov štátu za testy a lekárom za zdravotné a psychologické vyšetrenie. Na nosenie ľahká pištoľ kalibru 6,35 mm Browning stojí okolo 75 eur. No od registrá-

cie až do vykonania skúšky môže uplynúť až 90 dní. Tiež nemusíte získať zbrojný preukaz skupiny A, ak sa polícia neuspokojí s vašimi dôvodmi (byť ženou, alebo rodičom, žiaľ, nestačí) - alebo ste mladší ako 21 rokov. Tu je priestor pre zbrane kategórie D - plynovka, vzduchovka, neopakovaná perkusná zbraň. Mnohí nosia plynovku na náboje, ktoré robia veľký hluk a uvoľňujú slzný plyn. Táto zbraň sice mô-